

IV.A.2.6.

NEMZETI ÜNNEPEINK 1.**3. GYŰJTEMÉNY**

AZ 1956-OS FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC

a)

A FORRADALOM TÖRTÉNETE

1945-től a szovjet-orosz elnyomás miatt szenvedtek szüleink, nagyszüleink.

1956 októberében az emberek azt mondták: elég volt. Október 23-án kitört a forradalom.

Forradalomnak nevezzük azt a tömeges megmozdulást, aminek célja a társadalmi rend megváltoztatása. 1956-ban Magyarországon a társadalmi rend kommunizmus volt.

A budapesti fiatalok a Műszaki Egyetemtől indulva Budapest utcáira vonultak. Forradalmuknak két célja volt: követelték a szovjet csapatok azonnali kivonását hazánk területéről, a másik cél a kommunista rendszer megdöntése volt.

A forradalom jelképe, a lyukas zászló úgy született, hogy kivágták a közepéből az elnyomást jelképező címet.

Az emberek országszerte lelkesen ünnepeltek, s reménykedtek egy jobb jövőben.

November 4-én százával érkeztek Budapest utcáira a szovjet tankok, hogy vérbe fojtsák a szocialista rend ellen lázadókat.

Ekkor a békésen induló forradalom elkecsereglett szabadságharccá alakult.

Nagyon sokan áldozták életüket a hazáért. Sokakat több évre börtönbe zártak, s igazságtalanul elítélték és kivégezték őket.

A szovjet csapatok hazánkban maradtak egészen 1991-ig.

Az 1956-os hősök áldozata mégsem volt hiábavaló, mert megmutatták, hogy a mai időkben is lehet harcolni, s áldozatot hozni a hazáért, s példát adtak nekünk az igazi hazaszeretetre.

b)

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ
ZÁSZLÓ

Csak bot és vászon,
de nem bot és vászon,
hanem zászló.
Mindig beszél.
Mindig lobog.
Mindig lázas.
Mindig önkívületben van
az utca fölött,
föllengő magasan
egész az égben
s hirdet valamit
rajongva.
Ha már megszokták és rá se figyelnek,
ha alszanak is,
éjjel és nappal,
úgyhogy egészen lesoványodott,
s áll, mint egy vézna, apostoli szónok
a háztető ormán,
egyedül,
birkózva a csönddel és a viharral,
haszontalanul és egyre fönségesebben,
lobog,
beszél.
Lelkem, te is, te is –
ne bot és vászon –
légy zászló.

c)

ADY ENDRE

A TŰZ CSIHOLÓJA

(részlet)

Csak akkor születtek nagy dolgok,

Ha bátrak voltak, akik mertek

S ha százszor tudtak bátrak lenni,

Százszor bátrak és viharverték.

Az első emberi bátorság

Áldassék: a Tűz csiholója,

Aki az ismeretlen lángra

Úgy nézett, mint jogos adóra.

Mint egy Isten, hóban vacogva

Fogadta szent munkája bérét:

Még ma is minden bátor ember

Csörgedezteti az ő vérét.

d)

PETŐFI SÁNDOR
MAGYAR VAGYOK
(részlet)

Magyar vagyok. Büszkén tekintek át
A múltnak tengerén, ahol szemem
Egekbe nyúló kősziklát lát,
Nagy tetteidet, bajnok nemzetem.
Európa színpadán mi is játszottunk,
S mienk nem volt a legkisebb szerep;
Úgy rettegé a föld kirántott kardunk,
Mint a villámot éjjel a gyerek.

e)

TAMÁSI ÁRON
MAGYAR FOHÁSZ
(részlet)

A kehely, amelyben magyarok vércseppjei szentelik meg az éltető italt, a világot arra inti, hogy nagyobb gonddal és tisztább lélekkel őrkdjék az emberi lét méltósága fölött. A hatalmak, melyek a maguk rendszerében élni jónak és helyesnek látják, adják meg nekünk a lehetőséget, hogy mi is a magunk emberi és nemzeti formánkban élhessünk. Ez a forma nem más és nem is lesz más, mint a társadalmi demokrácia és a nemzeti függetlenség formája. Ezt a formát, kormányzás dolgában, egy nemzeti kormány tudná a nép akaratával megtölteni; a művelődés szellemével pedig a magyar léleknek azok a mesterei, akik az elmúlt évtized alatt is a nép hűségében éltek.

Szenvedő lélekkel áhítjuk, hogy a rontó harcok megszűnjenek; s kérjük az emberi bölcsesség szellemét, hogy e harcok küzdőit igazságtalan ítélet ne érje.

Méltó életünkért szóban és cselekedetekben a történelemhez fohászkodunk. Fohászkodunk mindnyájan, munkások, parasztok és ifjúság, nemkülönben jövőt álmodó költők, akik mind és mindig rendületlenül hívei vagyunk hazánknak.

f)

MÁRAI SÁNDOR

MENNYBŐL AZ ANGYAL

(részletek)

Mennyből az angyal – menj sietve
Az üszkös, fagyos Budapestre.
Oda, ahol az orosz tankok
Között hallgatnak a harangok.
Ahol nem csillog a karácsony.
Nincsen aranydió a fákon,
Nincs más, csak fagy, didergés, éhség.
Mondd el nekik, úgy, hogy megértsék.
Szólj hangosan az éjszakából:
Angyal, vigyél hírt a csodáról.

...

Nem érti ezt az a sok ember,
Mi áradt itt meg, mint a tenger?
Miért remegtek világrendek?
Egy nép kiáltott. Aztán csend lett.
De most sokan kérdik: mi történt?
Ki tett itt csontból, húsból törvényt?
És kérdik, egyre többen kérdik,
Hebegve, mert végképp nem értik –
Ők, akik örökségbe kapták –:
Ilyen nagy dolog a Szabadság?

g)
 HELTAI JENŐ
 SZABADSÁG

Tudd meg: szabad csak az, akit
 Szó nem butít, fény nem vakít,
 Se rang, se kincs nem veszteget meg,
 Az, aki nyíltan gyűlölhét, szerethet,
 A látszatot lenézi, meg nem óvja,
 Nincs letagadni, titkolni valója.

Tudd meg: szabad csak az, kinek
 Ajkát hazugság nem fertőzi meg,
 Aki üres jelszókat nem visít,
 Nem áztat, nem ígér, nem hamisít.
 Nem alkuszik meg, hű becsületéhez,
 Bátran kimondja, mit gondol, mit érez.
 Nem nézi azt, hogy tetszetős-e,
 Sem azt, kinek ki volt, és volt-e őse,
 Nem bámul görnyedőn a kutyaőrre
 S embernek nézi azt is, aki póre.

Tudd meg: szabad csak az, aki
 Ha neve nincs is, mégis valaki,
 Vagy forró, vagy hideg, de sose langyos,
 Tüzet fölöslegesen nem harangoz,
 Van mindene, ha nincs is semmije,
 Mert nem szorul rá soha senkire.
 Nem áll szemébe húzott vaskalappal,
 Mindég kevélyen szembenéz a Nappal,
 Vállalja azt, amit jó társa vállal,
 És győzi szívvel, győzi vállal.
 Helyét megállja mindég, mindenütt,
 Többször cirógat, mint ahányszor üt,
 De megmutatja olykor, hogy van ökle. . .
 Szabad akar maradni mindörökre.

Szabadság! Ezt a megszentelt nevet
 Könnyelműen, ingyen ajkadra ne vedd!
 Tudd meg: szabad csak az, aki
 Oly áhítattal mondja ki,
 Mint istenének szent nevét a jó pap.
 Szabad csak az, kit nem rettent a holnap.
 Ínség, veszély, kín meg nem tántorít
 És lelki béklyó többé nem szorít.
 Hiába őrzi porkoláb s lakat,
 Az sose rab, ki lélekben szabad.
 Az akkor is, ha koldus, nincstelen,
 Gazdag, hatalmas, mert bilincstelen.
 Ez nem ajándék. Ingyen ezt nem adják,
 Hol áldozat nincs, nincs szabadság.
 Ott van csupán, ahol szavát megértve
 Meghalni tudnak s élni mernek érte.

De nem azért dúlt érte harc,
 Hogy azt csináld, amit akarsz,
 S mindazt, miért más robotolt,
 Magad javára letarold,
 Mert szabadabb szeretnél lenni másnál.
 A szabadság nem perzsavásár.
 Nem a te árud. Milliók kincse az,
 Mint a reménység, napsugár, tavasz,
 Mint a virág, mely dús kelyhét kitarva
 Ráönti illatát a szomjazó világra,
 Hogy abból jótestvéri jusson
 Minden szegénynek ugyanannyi jusson.
 Míg több jut egynek, másnak kevesebb,
 Nincs még szabadság, éget még a seb.
 Amíg te is csak másnál szabadabb vagy,
 Te sem vagy még szabad, te is csak. . .
 Gyáva rab vagy.

h)

TORMA JUDIT

MONDD, ...?

Mondd, van olyan, hogy bocsánat-raktár?
Mondd, miért van, hogy nekem nem jut,
mikor te az előbb kaptál?
Mondd, van olyan, hogy elfogy a bocsánat?
Mondd, mit kap akkor az, aki csak
ennyit kér magának?
És mondd, van a bocsánatnak ára?
Meg tudja fizetni, akinek nem telik ruhára
cipőre, kenyérre, ételre, italra,
-mondd, az ilyenek meg lesz-e bocsátva?

És mondd, mennyi időre kapod, hogyha kéred?
Örökké tied lesz, vagy csak egy időre bérled?
És mondd, mi van, ha lejár az időd?
Hogy állsz meg akkor az emberek előtt?
Vagy, ha végtelen a bocsánat joga:
minden bűnöd meg van bocsátva?
Mondd, a bocsánatot kitől kell kérni?
És aki adja, mindenkinek
egyforma mértékkel méri?

Mondd, miért nehéz megbocsátani?
Mondd, kitől lehet az ilyet tanulni?
Mondd, a megbocsátást ő hol tanulta?
S mondd, nem felejtette el már
régén azóta?

Mondd, a bocsánatot elveszteni lehet?
S, ha találtam, továbbadhatom neked?
És, ha én valaha elvesztem, ha kaptam,
kérhetek megint, vagy örökre elhagytam?
Mondd, lehet-e több adagot kérni,
hogy, ha tőlem kérnek, én is tudjak adni?
Mondd, egy embernek hányszor jár bocsánat?
Mondd, a bocsánattal véget ér a bánat?

Mondd, – és bocsáss meg, hogy ennyit kérdezek –:
ez tényleg ilyen nehéz, vagy én vagyok gyerek?

i)
FORRADALOM DEBRECENBEN

A „forradalmi mámor” október 23-án Debrecenben tódult először az utcára. Három órával előbb, mint Budapesten! ... a marxista-leninista ideológia két nagy szimbóluma, a vörös csillag s a vörös zászló a debreceni Vagonyár bejárat kapujában hullott a porba, fosztatott meg először a „trónjától”, 23-án délután 2 óra körül. Akárcsak az idegen uralkodóház hajdanában a Nagytemplomban. Mind a kettő felemelő pillanata volt történelmünknek. S ami megrázó: itt, Debrecenben dördült el először a kommunista hatalom gyilkos sortüze. Itt kaszaboltak bele 23-án a kivezényelt ÁVH-sok, eszeveszett lövöldözésekkel, a védtelen utcai tüntetőkbe. Halottak és sebesültek feküdtek a Kossuth utcán, ahogy alászállt az alkony délután 6 óra tájt. Bevérzett a mámor, mindjárt a kezdetén.

(Für Lajos: *Bevérzett mámor* 10–11. p.)